

PRAWA DZIECKA - PRAWAMI CZŁOWIEKA

I. CZYM SĄ PRAWA CZŁOWIEKA?

Prawa człowieka można określić jako podstawowe standardy, bez których ludzie nie mogą spokojnie żyć i rozwijać się. Odmowa poszanowania praw człowieka stanowi nie tylko osobistą krzywdę dla jednostki, ale sprzyja też pojawieniu się niepokojów społecznych i politycznych wewnątrz społeczeństw i między narodami. Poszanowanie praw człowieka i godności ludzkiej uważa się za podstawę wolności, sprawiedliwości i pokoju na świecie.

II. CECHY CHARAKTERYSTYCZNE PRAW CZŁOWIEKA

Prawa człowieka posiadamy z racji swojego człowieczeństwa - w tym sensie są to prawa naturalne.

Praw człowieka nie trzeba kupować, zasługiwać na nie czy je dziedziczyć - są to prawa przyrodzone każdej jednostce.

Prawa człowieka są takie same dla wszystkich ludzi bez względu na rasę, płeć, narodowość, pochodzenie społeczne, poglądy, religię, stan zdrowia - są to prawa powszechne.

Prawa człowieka nie mogą być nikomu odebrane z żadnego powodu (nawet przestępcom) - są to prawa niezbywalne.

Aby człowiek mógł żyć godnie ma jednocześnie prawo do wszystkich swoich praw - są to prawa niepodzielne.

Prawa człowieka zwykle dzielone są na trzy grupy:

Prawa osobiste: prawo do życia i rozwoju, do prywatności, do swobody myśli, sumienia i religii, prawo do wypowiedzi, do wyrażania poglądów, do życia bez przemocy i poniżania, prawo do informacji.

Prawa socjalne: prawo do pracy i nauki, ochrony zdrowia, do zasiłku i pomocy materialnej w razie biedy, prawo do wypoczynku i czasu wolnego, prawo do korzystania z dóbr kultury.

Prawa polityczne: prawo do uczestniczenia w życiu publicznym, prawo zgromadzeń i stowarzyszania się, prawo do życia w pokoju.

III. DOKUMENTY POTWIERDZAJĄCE PRAWA CZŁOWIEKA

Najczęściej uznawanym zbiorem praw człowieka na świecie jest Powszechna deklaracja praw człowieka przyjęta jednogłośnie 10 grudnia 1948r. przez Organizację Narodów Zjednoczonych.

Na podstawie tej deklaracji poszczególne państwa tworzyły swoje prawo wewnętrzne (konstytucje).

Dzieci są najmłodszymi obywatelami kraju, w którym żyją, a więc ich prawa mieszczą się również w prawach przysługujących wszystkim członkom społeczeństwa. Ze względu na niezaradność i niedojrzałość psychiczną oraz słabość organizmu, dziecko wymaga jednak specjalnej ochrony i oddzielnych (dodatkowych) praw. Prawa te wyznaczają miejsce dziecka w rodzinie, społeczeństwie i państwie, dają dziecku specjalne uprawnienia, które mają mu zapewnić odpowiednie warunki do życia i pełnego rozwoju jego osobowości oraz możliwości pozytywnej samorealizacji i współtworzenia losu.

Podstawowym dokumentem międzynarodowym dotyczącym praw dziecka jest Konwencja praw dziecka uchwalona przez ONZ w 1989r., ratyfikowana przez Polskę w 1991r.

MOJE PRAWA CZYLI KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA

Prawo do życia i rozwoju - oznacza, że nikogo nie wolno pozbawiać życia, a dorośli muszą stworzyć Ci warunki do prawidłowego rozwoju.

Prawo do życia bez przemocy i poniżania - oznacza, że bicie, znęcanie się i okrutne traktowanie są niedopuszczalne i karalne.

Prawo do wychowania w rodzinie - oznacza, że nikomu nie wolno zabrać Cię od rodziców, chyba, że z bardzo ważnych powodów; gdyby zdarzyło się, że rodzice będą osobno, masz prawo do kontaktów z obojgiem rodziców.

Prawo do wypowiedzi - oznacza, że w ważnych sprawach Ciebie dotyczących możesz wygłosić swoje zdanie, opinie, oświadczyć własną wolę.

Prawo do stowarzyszenia - oznacza, że możesz należeć do organizacji młodzieżowych, a jeżeli masz 16 lat sam decydujesz o swojej przynależności.

Prawo do swobody myśli, sumienia i religii - oznacza, że gdy jesteś wystarczająco świadomy sam decydujesz o swoim światopoglądzie, wcześniej jedynie rodzice mają prawo Tobą kierować.

Prawo do nauki - oznacza, że możesz uczyć się tak długo, jak pozwalają na to Twoje zdolności, jeżeli masz 6 lat możesz rozpocząć naukę w klasie "O", pracować możesz gdy skończysz 15 lat.

Prawo do tożsamości - oznacza, że musisz mieć nazwisko, obywatelstwo, poznać swoje pochodzenie, mając 13 lat musisz być pytany o zgodę, gdybyś miał zostać adoptowany, a także gdybyś miał mieć zmienione nazwisko.

Prawo do informacji - oznacza, że powinieneś poznać swoje prawa, powinieneś mieć dostęp do różnych źródeł wiedzy.

Prawo do prywatności - oznacza, że możesz dysponować własnymi rzeczami, masz prawo do tajemnicy korespondencji, nikomu nie wolno bez ważnych powodów wkraczać w Twoje sprawy osobiste i rodzinne.

IV. PO CO PRAWA DZIECI ?

O prawach dzieci jeszcze do dziś nie wszyscy słyszeli, a są też tacy, którzy nie chcą słyszeć.

Nie wszyscy są też przekonani, że dzieci powinny znać swoje prawa.

Zgodnie z Konwencją dziecko (czyli osoba poniżej 18 roku życia) jest podmiotem praw i wolności, a nie przedmiotem praw innych osób. Konwencja nakłada na rodziców i wszystkie inne osoby, w tym nauczycieli i organy władzy państwowej, obowiązek kierowania się we wszelkich działaniach troską o najlepiej pojęty interes dziecka.

Człowiek dorosły nie ma wątpliwości, że przysługują mu prawa wynikające z istoty człowieczeństwa - prawo do życia, wolności, godności osobistej. Dzieci również powinny znać swoje prawa i wiedzieć, co one oznaczają w rzeczywistości. Nie ma dolnej granicy wieku, od której dzieci rozumieją swoje prawa. Ta wiedza jest nabywana w sposób ciągły - wraz z rozwojem umysłowym i emocjonalnym dziecka. Niektóre ze swych praw dzieci rozumieją niejako instynktownie, nawet gdy nikt im ich nie tłumaczy i tym bardziej boleśnie przeżywają ich nierespektowanie (np. prawo do kontaktu z obojgiem rodziców po ich rozwodzie).

Świadomość własnych praw, możliwości i ograniczeń, norm regulujących zachowanie ma bardzo duże znaczenie dla społecznego rozwoju dziecka. Wiedza o prawach człowieka (dziecka) była dotychczas niedoceniana. Dorośli czasem niesłusznie obawiają się, że dzieci znając swoje prawa zbuntują się przeciwko nim, będą bardziej nieposłuszne. Takie myślenie jest charakterystyczne szczególnie dla tych, którzy wychowanie postrzegają jako pełne podporządkowanie dziecka dorosłym. Uczenie dzieci ich praw nie oznacza jednak całkowitej wolności decyzji, braku obowiązków czy negacji wszelkich wartości. Jest to uczenie rozumnego korzystania ze swoich praw, możliwości i przywilejów - ściśle powiązane z rozumieniem ograniczeń, konieczności i obowiązków. Dziecko świadome swoich praw rozumie, że inni także mają prawa i ta wiedza może ułatwić proces wychowania. Uczenie

przestrzegania praw innych ludzi i radzenia sobie w sytuacji naruszania praw własnych jest elementem przygotowania do życia w społeczeństwie demokratycznym. Uczenie zasad komunikacji w grupie, rozwiązywania konfliktów bez stosowania przemocy, szacunku i tolerancji dla innych ludzi oraz kształtowanie poczucia własnej godności pomoże dzieciom zrozumieć ideę i wagę praw człowieka.

V. JAK UCZYĆ O PRAWACH DZIECKA ?

Przedszkolna edukacja w zakresie praw dziecka jest przede wszystkim nie nauką o prawach, ale nauką na rzecz praw dziecka. Zajęcia dotyczące praw dziecka powinny wyposażać dzieci w takie umiejętności jak: słuchanie innych, współpraca, przestrzeganie zasad dobrej komunikacji, próby rozwiązywania problemów moralnych i konfliktów międzyosobowych, przejawianie odpowiedzialności i inicjatywy, rozróżnianie dobra i zła, wyrażanie swoich przekonań. Umiejętności te pomogą w przyszłości dzieciom m. in. w analizowaniu otaczającego je świata, zrozumieniu, że prawa człowieka są sposobem na poprawę ich życia oraz życia innych ludzi, podejmowaniu działań na rzecz ochrony praw człowieka. Praktyczny trening w zakresie znajomości własnych praw i praw innych przenika wszystkie społeczne doświadczenia dzieci w przedszkolu, kształtując ich postawy. Świadomość wagi praw innych wyrabia w dzieciach świadomość praw własnych.

VI. PRAWA DZIECKA W LITERATURZE

Nie tylko suchy język kodeksów i innych aktów prawnych, ale i nasycony uczuciami język literacki pomaga poznać nam i zrozumieć prawa dziecka. Jako jeden z pierwszych o prawa dziecka upomniał się znakomity pedagog Janusz Korczak, który ustami swego bohatera Króla Maciusia Pierwszego wywodził "Manifest do dzieci całego świata":

"Dzieci, ja, Maciuś Pierwszy, zwracam się do was, abyście mi pomogły wprowadzić nowe prawa. Ciągłe słyszymy, że nie wolno, albo nieładnie, albo niegrzecznie. To jest niesprawiedliwe. Dlaczego dorosłym wolno, a nam nie? Ciągłe się na nas gniewają i krzyczą i złoścżą się. Nawet biją. Chcę, żeby dzieci miały takie same prawa jak dorośli."

KORCZAKOWSKIE PRAWA DZIECKA :

1. Prawo do radości.
2. Prawo do wyrażania swoich myśli i uczuć.
3. Prawo do szacunku.
4. Prawo do nauki przez zabawę i bycie sobą.
5. Prawo do niepowodzeń i łez.
6. Prawo do własności.
7. Prawo do bycia sobą.
8. Prawo do niewiedzy.
9. Prawo do upadków.
10. Prawo do tajemnicy.

Niech się wreszcie każdy dowie i rozpowie w świecie całym,
Że dziecko to także człowiek, tyle, że jeszcze mały.
Dlatego ludzie uczeni, którym za to należą się brawa,
Chcąc wielu dzieci los odmienić, spisali dla was mądre prawa.
Więc je na co dzień i od święta spróbujcie dobrze zapamiętać.
Tak się w wiersze poukładały prawa dla dzieci na całym świecie,
Byście w potrzebie z nich korzystały najlepiej, jak umiecie.

Podpisali:
Król Maciuś Pierwszy
Minister Baron von Rauch

O PRAWACH DZIECKA

*Nikt mnie nie ma prawa siłą zmuszać do niczego,
A szczególnie do zrobienia czegoś niedobrego.*

*Mogę uczyć się wszystkiego, co mnie zaciekaWi.
Ja mam prawo sam wybierać, z kim się będę bawić.*

*Nikt nie może mnie poniżyć, krzywdzić, bić, wyzywać
I każdego mogę zawsze na ratunek wzywać.*

*Jeśli mama, brat lub tata już nie mieszka z nami,
Nikt nie może mi zabronić spotkać ich czasami.*

*Nikt nie może moich listów czytać bez pytania.
Mam też prawo do tajemnic i własnego zdania.*

*Mogę żądać, żeby każdy uznał moje prawa,
A gdy różnię się od innych to jest moja sprawa.*

Marcin Brykczyński

I na koniec kilka słów dziecka skierowanych do każdego dorosłego, które mądrze ułożył i spisał Janusz Korczak:

PROŚBA DZIECKA

Nie psuj mnie. Dobrze wiem, że nie powinienem mieć tego wszystkiego, czego się domagam. To tylko próba sił z mojej strony.

Nie bój się stanowczości. Właśnie tego potrzebuję - poczucia bezpieczeństwa.

Nie bagatelizuj moich złych nawyków. Tylko ty możesz pomóc mi zwalczyć zło, póki jest to jeszcze w ogóle możliwe.

Nie rób ze mnie większego dziecka, niż jestem. To sprawia, że przyjmuję postawę głupio dorosłą.

Nie zwracaj mi uwagi przy innych ludziach, jeśli nie jest to absolutnie konieczne. O wiele bardziej przejmuję się tym, co mówisz, jeśli rozmawiamy w cztery oczy.

Nie chroń mnie przed konsekwencjami. Czasami dobrze jest nauczyć się rzeczy bolesnych i nieprzyjemnych.

Nie wmawiaj mi, że błędy, które popełniam, są grzechem. To zagraża mojemu poczuciu wartości.

Nie przejmuj się za bardzo, gdy mówię, że cię nienawidzę. To nie ty jesteś moim wrogiem, lecz twoja miazdząca przewaga!

Nie zwracaj zbytnej uwagi na moje drobne dolegliwości. Czasami wykorzystuję je, by przyciągnąć twoją uwagę,

Nie zrzędź. W przeciwnym razie muszę się przed tobą bronić i robię się głuchy.

Nie dawaj mi obietnic bez pokrycia. Czuję się przeraźliwie tłamszony, kiedy nic z tego wszystkiego nie wychodzi.

Nie zapominaj, że jeszcze trudno mi jest precyzyjnie wyrazić myśli. To dlatego nie zawsze się rozumiemy.

Nie sprawdzaj z uporem maniaka mojej uczciwości. Zbyt łatwo strach zmusza mnie do kłamstwa.

Nie bądź niekonsekwentny. To mnie ogłupia i wtedy tracę całą moją wiarę w ciebie.

Nie odtrącaj mnie, gdy dręcę cię pytaniami. Może się wkrótce okazać, że zamiast prosić cię o wyjaśnienia, poszukam ich gdzie indziej.

Nie wmawiaj mi, że moje lęki są głupie. One po prostu są.

Nie zapominaj, że uwielbiam wszelkiego rodzaju eksperymenty. To po prostu mój sposób na życie, więc przymknij na to oczy.

Nie rób z siebie nieskazitelnego ideału. Prawda na twój temat byłaby w przyszłości nie do zniesienia. Nie wyobrażaj sobie, iż przeprasząc mnie stracisz autorytet. Za uczciwą grę umiem podziękować miłością o jakiej nawet ci się nie śniło.

Nie bądź ślepy i przyznaj, że ja też rosnę. Wiem, jak trudno dotrzymać mi kroku w tym galopie, ale zrób, co możesz, żeby nam się to udało.

Nie bój się miłości. Nigdy.

Janusz Korczak